

Dommen over Adolf Hoel og deretter

Av overlæge Johan Scharffenberg

Adolf Hoels skrift «Et oppgjør med landmenn» bør etter ordet «Audatur et altera pars» bli lest av alle akademikere med interesse for Oslo Universitets skjebne under okkupasjonen.

Etter arrestasjonen av rektor Selp påtok Hoel seg administrasjonen som prorektor fra 22. september 1941 og rektor fra 1. januar 1948.

Han ble arrestert natt til 9. mai 1945, dømt i Oslo byrett 31. mai 1949 til 1½ års tvangsarbeid, med fradrag av 342 dager for utholdt varetektsfengsel, tap av stemmerett i 10 år og 2000 kroner i saksmkostninger. Han ble løslatt på prøve 17. november 1949.

Da jeg ikke har lest sakens akter, har jeg ikke grunnlag for selvstendig vurdering av dommen.

Hoel gjør gjeldende at han påtok seg administrasjonen for mest mulig å verne Universitetet, dets lærere og studenter mot overgrep fra okkupasjonsmakten.

Objektivt sett kan dette ha vært en feilvurdering, men er det psykologisk grunnlag for å dra i tvil at hans vurdering var subjektivt ærlig?

De fanatikere som foretok brannstiftelsen i Aulaen med dens forferdelige følger, har sloppet tiltale fordi de handlet i patriotisk hensikt.

Utenriksminister Koht, Stortingets presidentskap og mange andre bra folk gjorde seg før eller etter okkupasjonen skyldig i skjevesvangre feilvurderinger, men har gått fri, ikke bare for tiltale, men for sosial diskriminering.

Hvis feilvurderinger gjorde størst objektiv skade, deres eller Adolf Hoels?

Behandlingen av Hoel i den første tid kan forståes — ikke forsvares — ut fra den da rådende hevnlyst. Men i 1949 burde lidenskapene ha lagt seg.

Ved løslatelsen 17/11 1949 med tre års prøvetid til 17/11 1952 lød forskriftene bl. a.:

«Han plikter å føre et lovydigg liv og avholde seg fra slik oppførsel og virksomhet som kan vekke forargelse eller virke provokatorisk.

Hvis han:

- gjør seg skyldig i lediggang, omflakking fra sted til sted, drikk eller annet dårlig forhold, eller
 - søker selskap med, eller gir bolig til eller tar bolig hos beryktede personer som ikke er hans slektninger, eller
 - uten gyldig grunn lar være å søke eller går fra arbeidet som han har, eller på grunn av dårlig oppførsel avskjediges fra arbeidet, eller
 - for øvrig unnlater å etterkomme noen av de forskrifter som er gitt for ham, utsetter han seg for å bli pågrepet og satt inn igjen til avsoning av reststraffen. Det samme gjelder hvis han forøver noen handling som kan medføre frihetsstraff.
3. Han plikter å oppbevare disse forskrifter hele prøvetiden ut.»

Selv om et trykt skjema er brukt, er dette ingen unnskyldning for en slik taktløshet fra fengselsmyndighetenes side.

Ved prøveløslatelser i Botsfengslet slo den humane direktør Hartvig Nissen en strek over de vilkår som ikke passet på den enkelte fange.

Hoel ble 1931 opptatt som medlem av Videnskaps-Akademiet

Oslo. Straks etter frigjøringen ble han ekskludert. Våren 1951 spurte han om det var noen mulighet for å få tilsendt de av akademiets skrifter som hadde betydning for hans vitenskapelige arbeid. Han fikk til svar at en søknad måtte forelegges styret og sannsynligvis ville bli avslått.

Under okkupasjonen unnlot akademiet klokkelig å ekskludere dr. Gudbrand Lunde, etter frigjøringen var et spark til Hoel ufarlig.

Høyesterettsadvokat F. Bugge spurte 18. april 1951 om Oslo Universitet ville motta og forvalte et legat som Hoel og hans hustru ved testamente tenkte å avsette til fordel for realstuderende.

4. mai 1951 anmodet det akademiske kollegium om å få utkast til navn og statutter for det eventuelle legat.

9. mai 1951 svarte Bugge at det påtenkte navn var «Adolf Hoels legat».

21 mai 1951 beklaget kollegiet «at man ikke finner å kunne ta imot legatet».

Ville Oslo Universitet tatt imot Hoels penger hvis hans navn ikke ble knyttet til legatet?

Rasmussens bystøtte av Adolf Hoel var opptatt på Statens Kunstutstilling høsten 1950.

Er kunstnerne mer saklige enn vitenskapsmennene?

Jeg stod skarpt mot Hoel i Grønlandsaken, jeg har tidligere ikke kjent ham personlig. Nå vil jeg ut fra min menneskekunnskap protestere mot synet på Adolf Hoel som «landssviker» med vitende og vilje. Han har elsket Norge så trofast som noen.

Johan Scharffenberg.

114824

1 (1-2)

Morgenbladet 12. desember 1951

«— og deretter»

Fra overrettssakfører
Reidar Soot

Hr. overlæge

Johan Scharffenberg.

Deres ord og meninger veier meget her i landet og da Deres stringens og klare logikk er alment skattet, tillater jeg meg å spørre om De også vil trekke den fulle og logiske konsekvens av de argumenter De anfører til støtte for Adolf Hoel.

De sier riktignok i begynnelsen av Deres artikkel at De ikke vil vurdere dommen, men da De lenger nede i samme artikkel uttaler at behandlingen av Hoel i den første tid kan forstås men ikke forsvares, må jeg gå ut fra at De mener at han ikke skulle vært dømt. Jeg vet heller ikke om det beror på en misforståelse, når jeg også oppfatter Dem således at De mener at han ikke skulle vært dømt fordi hans motiver var de beste og han bare gjorde seg skyldig i en feilvurdering.

Under den forutsetning at foranstående oppfatning er riktig, tillater jeg meg å spørre: «Mener De

hr. overlæge, at hvis en kommunist arbeider aktivt for at russerne skal komme og okkupere landet, så bør han ikke straffes, hvis det er hans subjektivt ærlige oppfatning at det vil være til det beste for landet? Mener De at han i så tilfelle ikke kan betegnes som landssviker?»

Det er også andre ting i Deres artikkel som det kunne være grunn til å komme inn på, men jeg tror at det er av størst viktighet å få Deres svar på foranstående.

Reidar Soot.